

Magellan si prima calatorie in jurul lumii

Fernando Magellan a fost unul dintre cei mai de seama navigatori ai tuturor timpurilor. El a trait intre anii 1480 si 1521. A fost un nobil portughez sarac si a luat parte intre anii 1505 si 1511 la cucerirea Indiei de Est si a peninsulei Malacca. Mai tarziu el a luat parte la expeditiile portugheze din Africa de Nord, unde a fost ranit. Intors in patrie, a cerut regelui o avansare neinsemnata in serviciu, dar a fost refuzat. El a propus un proiect de expeditie pentru a ajunge dinspre vest in insulele Moluce. Proiectul a fost respins.

Jignit, Magellan si-a parasit patria, plecand in Spania. El s-a asociat cu astronomul portughez Ruy Faleiro si s-au prezentat la **Sevilla** in fata Consiliului pentru Indii si au declarat ca insulele Moluce (principalul izvor al bogatiei portugheze) trebuie sa apartina Spaniei, deoarece se afla in emisfera apuseana, spaniola (in baza impartirii lumii din 1494), dar ca la aceste "Insule ale Mirodeniilor" trebuie sa se ajunga, pentru a nu trezi banuiala portughezilor, dinspre vest, si anume prin Marea de Sud, descoperita si anexata de Balboa la posesiunile spaniole. Magellan a demonstrat cu foarte multa putere de convingere ca intre Oceanul Atlantic si Marea de Sud trebuie sa existe o stramtoare. Magellan si Faleiro au cerut la inceput aceleasi drepturi si privilegii care fusesera fagaduite la timpul sau lui Columb. Dupa indelungi tocmeli cu consilierii regelui, care si-au rezervat o mare parte din veniturile presupuse, precum si dupa oarecare concesi facute de portughezi, s-a incheiat cu ei o conventie. Regele Carol I s-a obligat sa echipeze pe socoteala tezaurului cinci corabii si sa asigure expeditiei provizii pe doi ani.

Chiar inainte de plecare, Faleiro a renuntat la calatorie, astfel incat Magellan a ramas singurul ei conducator. El a arborat pavilionul de amiral pe corabia **Trinidad** (110 tone). La staruintele Consiliului pentru India, care nu avea incredere deplina in portughezul Magellan, capitani ai celorlalte corabii au fost numiti spaniolii: pe corabia **San Antonio** (120 tone)- Juan Cartagena, pe **Concepcion** (90 tone)- Gaspar de Quesada, pe **Victoria** (85 tone)- Luis de Mendoza, iar pe **Santiago** (75 tone)- Juan Serrano. Echipajul intregii flotile se cifra la 239 de oameni. Pe bords se mai aflau 26 de oameni care nu primeau solda; printre acestia era si tanarul italian Antonio Pigafetta, care a devenit istoricul primei expeditii in jurul lumii. Deoarece el nu era nici marinar, nici geograf, un izvor foarte important il constituie insemnarile din jurnalele de bord ale vaselor, pe care le tinea Francisco Albo.

Descoperirea Patagoniei. Iernatul si rascoala

La 20 septembrie 1519, escadra iese din gurile fluviului Guadalquivir si se indreapta prin insulele Canare, spre sud-vest, catre tarmurile Braziliei. in timpul trecerii peste ocean, Magellan a elaborat un sistem bun de semnalizare si corabiile din flotila sa, desi de tipuri diferite, nu s-au ratacit niciodata una de alta. Neintelegerile dintre Magellan si capitani spanioli au inceput foarte curand. Indata ce flotila s-a indepartat de insulele Canare, Cartagena a pretins ca Magellan sa se sfatuiasca cu el la orice schimbare a itinerariului. Dar portughezul

i-a raspuns linistit si mandru: "Datoria domniei voastre este sa urmati ziua steagul meu, iar noaptea felinarul de pupa corabiei mele".

La sfarsitul lunii noiembrie, escadra a ajuns la extremitatea estica a Americii de Sud, iar pe la mijlocul lunii ianuarie se afla in dreptul estuarului La Plata. Mai departe spre sud se intindea un pamant necunoscut. Magellan s-a indreptat spre sud. La 1 aprilie 1520, cand in emisfera sudica s-a anuntat sosirea iernii, Magellan a hotarat sa se opreasca pentru iernat in micul golf San Julian, in dreptul paralelei de 49 grade latitudine sudica. El a adus in golf patru din corabiile sale, iar vasul sau, din precautie, l-a ancorat la iesirea din golf in ocean. In timpul iernii trei dintre comandantii vaselor s-au rasculat impotriva lui Magellan, dar acesta a reusit sa-i invinga si i-a pedepsit cu cruzime. Quesada a fost decapitat, corpul lui Mendoza (care fusese ucis mai inainte) a fost ciopartit, iar Cartagena si un preot rebel au fost debarcati pe coasta pus-tie. Ceilalti rebeli au fost insa crutati. In mai corabia Santiago a fost trimisa in explorare spre sud dar s-a sfaramat de stanci iar echipajul a reusit cu greu sa se salveze. Golful unde iernau corabiile-le lui Magellan era vizitat de indieni de o statura foarte inalta. Ei au fost numiti patagonezi iar ta-ra lor Patagonia (in spaniola patagon inseamna cu picioare mari).

Descoperirea stramtorii Magellan

La 18 octombrie escadra a pornit spre sud, de-a lungul tarmurilor Patagoniei. Inainte de a iesi in larg Magellan a declarat capitanilor ca va cauta la sud o strimtoare intre Ocea-nul Atlantic si Marea de Sud si ca va va coti spre rasarit numai in cazul cand nu va gasi stram-toarea pana in dreptul paralelei de 75 grade. Stramtoarea ce ducea spre apus a fost descoperita dupa trei zile, la 21 octombrie 1520, dincolo de paralela de 52 grade latitudine sudica, dupa ce Magellan explorase coasta dinspre Oceanul Atlantic, pana atunci necunoscuta a Americii de Sud, pe o distanta de peste 4000 km, intre 34 si 52 grade latitudine sudica, descoperind cu acest prilej toate golfurile de pe aceasta coasta.

Indata ce escadra a cotit spre vest Magellan, a trimis inainte doua corabii ca sa cer-ceteze daca nu exista in aceasta directie vreo iesire in largul marii. In timpul noptii s-a dezlantuit o furtuna care a durat doua zile. Corabiile trimise inainte erau amenintate sa se sfarame de stanci. Dar in momentul cel mai critic marinari au observat o stramtoare ingusta, s-au indreptat spre ea si au ajuns intrun golf destul de larg. Ei si-au continuat drumul prin acest golf si au ob-servat o alta stramtoare, dincolo de care se deschidea un alt golf si mai larg. Atunci capitanii celor doua vase au hotarat sa se intoarca. Totusi, iesirea in Marea de Sud era inca departe. Magellan a mers cateva zile spre sud pana a vazut doua canale. El a trimis spre sud-est corabiile San Antonio si Conception iar spre sud-vest o barca. "Oamenii trimisi in barca s-au intors dupa trei zile cu stirea ca au vazut un cap si o mare deschisa. La auzul acestei vesti capitanul-general a plans de bucuri si a denumit acest cap "Deseado"(Capul Dorit, astazi capul Pilar).

Trinidad si Victoria au patruns in canalul de sud-vest si au ramas acolo ancorate patru zile, apoi s-au inapoiat, pentru a se alatura celorlalte doua corabii. Dar nu au gasit decat corabia Conception, care se despartise de San Antonio: ea nimerise unde stramtoarea se inchidea (golful Inutil) si s-au intors inapoi. San Antonio a ajuns intr-un alt golf inchis; la inapoiere nega-sind escadra la locul ei, ofiterii s-au rasculat din nou, au ales un nou capitan si s-au intors in Spa-nia. Pentru a se justifica, dezertorii l-au acuzat pe Magellan de tradare si au fost crezuti.Familiei

lui Magellan i s-a retras ajutorul din partea tezaurului, iar sotia si copilul lui au murit curand in mizerie. Dupa fuga corabiei San Antonio lui Magellan nu-i mai ramasesera decat trei vase, iar efectivul echipajului scazuse mult.

Navigand mai departe de-a lungul tarmului nordic al stramtorii Patagoniei, care se ingusta mult, Magellan a mai condus timp de cinci zile (23-28 noiembrie) vasele spre nord-vest mergand parca pe fundul unei prapastii intre munti. Muntii inalti de peste 1000 de metrii si tarmurile golase ale stramtorii pareau pustii, dar la sud se vedeau ziua trambe de fum, iar noaptea, focuri. Magellan a denumit aceste meleaguri "Tara Focurilor" (Tara de Foc -in zilele noastre). Dupa 38 de zile de la intrarea in stramtoare Magellan a gasit Capul Dorit (azi Capul Pilar), langa iesirea spre Oceanul Pacific din stramtoarea Magellan.

Prima traversare a Oceanului Pacific

La 28 noiembrie 1520 Magellan a iesit din stramtoare (care are o lungime de 550 km) in largul oceanului, conducand cele trei corabii ce ii mai ramasesera prin Marea de Sud. La 1 decembrie, in dreptul paralelei de 48 grade latitudine sudica, s-a observat pentru ultima oara pamant (probabil o insula din arhipieleagul Chilian). "Am iesit din stramtoare si am ajuns pe intinderile marii Linistite. Timp de trei luni si doua zeci de zile am mers fara pic de hrana proas-pata. Ne hraneam cu pesmeti, dar acestia se transformasera intr-un fel de pulbere amestecata cu viermi ... Mirosea tare a urina de sobolan. Beam o apa galbena, statuta. Mancam de asemenea piele de bou. O inmuiam patru zile in apa de mare, apoi o puneam pe carbuni incinsi pentru cate-va minute si o mancam. Adesea ne hraneam cu rumegus. Sobolanii se vindeau cu jumătate de du-cat bucata, dar nici la acest pret nu-i puteai dobandi". Aproape tot echipajul era bolnav de scor-but. 19 oameni au murit. Din fericire vremea a fost buna tot timpul, de aceea Magellan a si dat o-cceanului denumirea de Pacific.

Traversand Oceanul Pacific escadra lui Magellan a strabatut cel putin 17 000 km, din care o mare parte in apele Polineziei de sud si Microneziei, unde sunt presarate nenumarate insule mici. Este uimitor ca in tot acest timp calatorii n-au intalnit decat "doua insulite pusti, pe care au gasit doar pasari si copaci".

La 6 martie 1521 au aparut la vest trei insule locuite (din arhipieleagul insulelor Mariane). Zeci de lunturi ale bastinasilor au iesit in intampinarea strainilor "Sunt saraci, dar foarte indemanatici si mai cu seama hoti foarte iscusiti si de aceea am denumit insulele acelea Insulele Hotilor (Ladrones)" scrie Pigaffeta.

In dimineata zilei de 16 martie 1521, dupa ce a mai parcurs spre vest 2 000 km, in dreptul paralelei de 10 grade latitudine nordica, escadra s-a apropiat de un grup de insule din Asia de est denumite ulterior insulele Filipine.

Oricum s-ar fi calculat distanta parcursa de corabiile lui Magellan din America pana in primele insule mari, ea s-a aratat a fi mult mai mare decat distanta dintre Lumea Noua si Japonia indicata pe hartile existente la acea vreme. Magellan a dovedit ca intre America si Asia se afla o uriasa intindere de apa, mult mai larga decat Oceanul Atlantic. Intr-adevar, Columb a traversat pentru prima oara Oceanul Atlantic intr-o luna si ceva, pe cand lui Magellan i-au trebuit pentru traversarea Oceanului Pacific mai mult de trei luni, desi a avut o vreme minunata si vant prielnic.

Descoperirea stramtorii dintre Oceanul Atlantic si Marea de Sud si calatoria lui Magellan pe Marea de Sud au produs o adevarata revolutie in geografie. S-a dovedit ca cea mai mare parte din suprafata globului nu este acoperita de uscat, ci de ocean si ca exista un ocean Mondial unic.

Moartea lui Magellan

Din prudenta Magellan s-a indreptat spre insula nelocuita Homonhon ca sa ia apa de acolo si sa dea oamenilor posibilitatea sa se odihneasca. Localnicii de pe insula vecina au inceput sa-i viziteze pe spanioli si in schimbul bonetelor rosii si a tot felul de maruntisuri, le adu-ceau fructe nuci de cocos si vin de palmier. Magellan a denumit arhipelegul "San Lazarus". Du-pa cateva zile escadra a pornit spre sud-vest si s-a oprit pe insula Camiguin. Magellan a observat ca sclavul sau, malaezul Enrique, se intelegea cu localnicii in limba sa materna. Acum Magellan si-a dat seama ca se afla in acea parte a Lumii vechi in care se vorbește limba malaieza, adica in apropierea "Insulelor Mirodeniilor ", daca nu ajunsesera cumva chiar in ele. Magellan care mai fusese odata in sud-estul Asiei, si sclavul sau Enrique, originar din Sumatra, au incheat virtual prima calatorie in jurul lumii din istoria omenirii.

In jurnalul de bord al lui Albo si in insemnarile lui Pigafetta apar denumiri de insule necunoscute europenilor. Istoricii din Europa occidentala numesc acest proces de cunoastere a arhipelegului de catre europeni: descoperirea Filipinelor (cu toate ca insulele fusesera vizitate de mult timp de navigatorii din Asia de sud-est). In insula Cebu, Magellan l-a crestinat pe conducatorul acesteia si pe o mare parte din supusii acestuia. Ca protector al noilor crestini Magellan s-a amestecat in certurile dintre conducatorii insulei Mactan. In noaptea de 26 spre 27 aprilie 1521, el a debarcat cu o parte din marinarii sai pe aceasta insula dar a fost intimpinat de bastina -cu sageti si sulite-. "Recunoscandu-l pe capitan, o multime de bastinasi s-au napustit asupra lui ... dar el a continuat sa lupte cu darzenie, asa cum se cuvine unui cavaler glorios ... A incercat sa traga spada din teaca, dar n-a apucat s-o scoata decat pe jumătate, caci a fost ranit la mana de o sulita de bambus. ..Unul l-a ranit la piciorul stang cu un pumnal mare ... Capitanul s-a prabusit cu fata in jos; in aceiasi clipa bastinasii au aruncat in el cu lanci de fier si de bambus si au inceput sa-l loveasca cu cutitele pana cand ... lumina noastra, bucuria noastra, adevaratul nostru conducator a pierit. El se uita tot timpul inapoi ca sa vada daca am apucat cu totii sa ne urcam in barci" (Pigafetta).

Drumulspre insulele Moluce Intoarcerea in Spania a corabiilor Victoria si Trinidad

Dupa moartea lui Magellan s-au ales noi conducatori ai escadrei. Carmuitorul din Cebu afland ca vasele se pregatesc de plecare a organizat o cina in cinstea lor. Doi dintre cei invitati au profitat de ocazie si au refuzat sa participe la ospat. Ei au deschis focul asupra portului si au plecat cu vasele in larg, punand stapanire pe ele. Pe toate corabiile mai ramasesera 115 oameni si cele trei corabii erau greu de condus cu atat de putini marinari. De aceea Concepcion ca-re era avariata a fost distrusa prin incendiere. Corabiile Victoria si Trinidad au ratacit printre insule cateva luni, ne gasind drumul spre "insulele Mirodeniilor".

La 8 noiembrie 1521 corabiile au ancorat langa piata de mirodeni din insula Tido-re. Aici au cumparat importante cantitati de cuisoare, nucsoara si alte mirodenii. Trinidad avea nevoie de reparatii serioase si de aceea au hotarat ca, la sfarsitul acestora, ea sa se intoarca in patrie plecand spre rasarit (srabatand Oceanul Pacific, spre Golful Panama), iar Victoria sa por-neasca spre apus, spre Capul Bunei Sperante.

In data de 21 decembrie 1521 Victoria a parasit portul plecand spre Spania prin sud, spre a fi cat mai departe de drumul corabiilor portugheze. La 20 mai, Victoria a ocolit Capul Bunei Sperante si mai avea la bord 35 de oameni (din care 4 malaezi).

La 6 septembrie 1522 Victoria a ajuns la gurile fluviului Guadalquivir, incheind prima calatorie in jurul lumii din istorie. Din echipaj s-au intors in patrie 18 oameni. Victoria a-dusese atatea mirodenii incat din vanzarea lor s-a acoperit suma cheltuita cu intreaga expeditie si a mai ramas un mare castig. Guvernul Spaniol a obtinut dreptul primei descoperiri a insulelor Mariane si Filpine si a formulat pretentii asupra insulelor Moluca.

Trinidad a pornit spre patrie in aprilie 1522 avand la bord 54 de oameni. Timp de sase luni corabia a incercat sa traverseze Pacificul, dar din cauza ca cea mai mare parte din echi-paj era bolnav de scorbut, in octombrie 1522, s-a intors in insulele Moluca. Aici corabia a fost capturata de portughezi. S-au confiscat instrumentele de navigatie si jurnalul de bord. Astfel portughezii au intrat in posesia informatiilor intregii expeditii si a drumului parcurs de Magellan. Marinarii au fost inchisi in inchisori, unde cea mai mare parte au murit. Din echipajul de pe Trinidad au supravietuit si s-au intors in Spania (in 1526) numai 4 oameni, care au incheiat si ei astfel calatoria in jurul lumii.